

Навчальна дисципліна «Філософія»
Спеціальність 081 «Право» та/або 293 «Міжнародне право»

1 семестр 2023/2024 навчального року
Іспит для здобувачів наукового ступеня
«доктор філософії» (аспірантів)

ПИТАННЯ

1. Світогляд, його структура, риси, суспільно-історичний характер і роль у житті суспільства.
2. Історичні типи світогляду, їх сутність, особливості, функції.
3. Предмет і метод філософії та основні питання філософствування.
4. Філософія в системі культури, її значення для діяльності юриста. Функції філософії.
5. Давньокитайська і давньоіндійська філософія: основні особливості та напрямки.
6. Антична філософія, її особливості, періодизація та значення для формування європейської культури.
7. Основні проблеми й ідеї філософії “досократиків” (мілетська школа, Геракліт, Парменід, піфагорійці, елеати, атомісти).
8. Шлях до людини – філософські вчення софістів і Сократа.
9. Філософія Платона. Вчення Платона про ідеї.
10. Філософія Аристотеля: основні ідеї та їх вплив на світову філософію.
11. Філософія еллінізму: кініки, скептики, епікуреїзм, стоїцизм і неоплатонізм.
12. Основні проблеми середньовічної християнської філософії та основні етапи її розвитку. Суперечки про природу універсалій: реалізм і номіналізм.
13. Філософське вчення Августина Блаженного.
14. Філософське вчення Фоми Аквінського.
15. Філософія епохи Відродження. Формування нового світогляду, гуманізм і проблема людської індивідуальності та свободи.
16. Особливості й характерні риси філософії Нового часу. Сенс суперечки між раціоналізмом та емпіризмом.
17. Проблема методу пізнання у Ф. Бекона. Теорія “ідолів” Ф. Бекона та його думки про шляхи відродження науки.
18. Філософські погляди Р. Декарта. Раціоналізм Декарта, його послідовники.
19. Механістичний матеріалізм Т. Гоббса, його вчення про людину, державу, право і суспільство.
20. Сенсуалізм Дж. Локка. Теорія про первинні та вторинні якості. Вчення про природні права людини та суспільний договір.
21. Б. Спіноза: досвід побудови моністичної філософії. Поняття субстанції у філософії Спінози.

22. Філософія Г.В. Лейбніца: плюралістична монадологія та передумовлена гармонія.
23. Суб'єктивно-ідеалістичні теорії XVIII ст. (Дж. Берклі, Д. Юм.).
24. Французьке Просвітництво. Французькі матеріалісти XVIII ст., їх вчення про матерію, пізнання, людину і суспільство (К.А. Гельвецій, П. Гольбах, Ж. Ламетрі, Д. Дідро).
25. Особливості та характерні риси німецької класичної філософії, її місце в історії філософської думки.
26. Теоретична філософія І. Канта, "коперніканський переворот" у теорії пізнання.
27. Практична філософія І. Канта: природний і моральний дуалізм світу людського буття. Сутність категоричного імперативу.
28. Філософія Й. Фіхте та Ф. Шеллінга.
29. Філософія Г. Гегеля, його філософська система.
30. Діалектика Гегеля.
31. Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха.
32. Філософія марксизму: передумови, основні ідеї та їх вплив на світову філософію й соціальну практику.
33. Основні напрямки та характерні риси світової філософії XIX-XX ст.
34. «Філософія життя» та її різновиди (А. Шопенгауер, Ф. Ніцше, А. Бергсон).
35. Психологія З. Фрейда і неопрейдизм.
36. Основи феноменології Е. Гуссерля, її вплив на сучасну філософію.
37. Філософський класичний позитивізм і неопозитивізм: основні ідеї, напрямки та представники.
38. Філософія постпозитивізму та аналітична філософія.
39. Екзистенційна філософія, її різновиди та загальна характеристика.
40. Французький екзистенціалізм (Г. Марсель, Ж.-П. Сартр, А. Камю).
41. Німецький екзистенціалізм (М. Хайдегер, К. Ясперс).
42. Антропологічна філософія. М. Шелер про природу людини та її місце у Всесвіті.
43. Філософська герменевтика. Проблема інтерпретації та розуміння тексту.
44. Комунікативна філософія (К.-О. Апел, Ю. Габермас).
45. Філософія постмодерну (М.-П. Фуко, Ж. Дерріда, Ж. Бодрійяр).
46. Еволюція релігійної філософії у XX ст. (неотомізм, персоналізм, тейярдизм).
47. Філософські ідеї у культурі Київської Русі (X-XII ст.): специфіка й особливості.
48. Гуманістичні тенденції філософської думки українського Ренесансу (XV-XVII ст.).
49. Філософія українського Просвітництва. Києво-Могилянська академія і філософія Г.С. Сковороди.
50. «Філософія серця» П. Юркевича, екзистенційні мотиви його творчості.

51. Українська філософія XIX –XX ст. у контексті світової філософської думки.
52. Київська екзистенційна філософія XX ст. (М. Бердяєв, Л. Шестов, В. Зенковський).
53. Онтологія, її основні проблеми та категоріальні визначення. Типи онтології та їх характеристика.
54. Філософський смисл проблеми буття, її історичне усвідомлення. Категорія “субстанція”.
55. Матерія як об’єктивна реальність. Головні філософські й природничо-наукові уявлення про матерію. Матерія і рух. Головні форми руху матерії, взаємозв’язок між ними.
56. Простір і час як форми існування матерії. Еволюція уявлень про простір і час. Просторово-часовий континуум.
57. Походження та сутність свідомості як філософська проблема. Свідомість як форма відображення.
58. Структура та сфери свідомості. Рівні психічного життя людини: свідоме, несвідоме, підсвідоме.
59. Свідомість як форма регулювання і необхідна умова життєдіяльності людини, її суспільна природа, сутність і функції.
60. Самосвідомість, її форми і структура, предметність і рефлексивність.
61. Свідомість і мова. Природна і штучна мова, їх співвідношення. Проблема штучного інтелекту. Специфіка юридичної мови.
62. Феномен несвідомого як психічного феномена. Структура несвідомого. Співвідношення свідомості й несвідомого.
63. Пізнання в контексті людського існування. Зародження гносеологічної проблематики в історії філософської думки.
64. Пізнання та його види. Головне питання гносеології. Суб’єкт та об’єкт пізнання в класичній і некласичній науці.
65. Рівні й форми пізнавальної діяльності. Діалектика чуттєвого і раціонального в пізнанні.
66. Буття як діяльність. Проблема практики в філософії. Структура практики.
67. Особливості соціального пізнання, його концепції. Людина і суспільство як об’єкти соціального пізнання.
68. Проблема істини в філософії. Види істини. Критерії істини. Істина та хибність. Істина в праві.
69. Феномен творчості. Творчість як найбільш адекватна форма людського існування. Головні концепції творчості в історії філософії. Етапи і структура творчого процесу.
70. Діалектика як вчення про розвиток і спосіб філософствування. Історичні форми діалектики.
71. Класичні та сучасні альтернативи діалектики.
72. Поняття “категорія”, “закон”, “принцип”. Діалектика як система принципів, законів, категорій. Об’єктивна і суб’єктивна діалектика.

73. Принципи діалектики. Принцип загального зв'язку. Поняття "відношення", "зв'язок", "взаємодія". Принцип розвитку.
74. Поняття закону, класифікація законів. Закони діалектики.
75. Парні категорії діалектики (одиничне, особливе й загальне; явище і сутність; форма і зміст; частина й ціле; елемент, структура, система; причина й наслідок; необхідність і випадковість; свобода і необхідність; можливість і дійсність) та їх методологічне значення для юридичної теорії і практики.
76. Проблема людини в історії філософії. Типи філософських антропологій.
77. Філософський аспект проблеми походження людини. Антропосоціогенез, його сутність та основні фактори.
78. Проблема природи та сутності людини. Людина як єдність вітального, соціального і духовного.
79. Свобода як сутнісна властивість людини. Концепції свободи в історії філософії. Вибір, свобода, відповідальність.
80. Поняття духовного життя суспільства. Елементи духовного життя суспільства та їх взаємозв'язок.
81. Поняття "суспільна свідомість". Суспільна свідомість та суспільне буття. Рівні та форми суспільної свідомості.
82. Культура як специфічна соціальна реальність. Правова культура та проблема її формування. Функції культури.
83. Східна й західна моделі культури, їх взаємовпливи. Національна культура і сучасна цивілізація.
84. Філософія суспільства. Основні підходи до розуміння суспільства.
85. Суспільство як система, що саморозвивається, та її елементи. Суб'єкти суспільства.
86. Діяльність як специфічний спосіб існування соціального. Діалектика цілей, засобів і результатів у процесі діяльності. Діяльність і праця. Діяльність і комунікація.
87. Суспільні відносини, їх сутність і зміст. Розвиток суспільства як закономірний історичний процес.
88. Суспільство і природа як підсистеми об'єктивної реальності. Ідея "панування над природою" і результати її реалізації.
89. Глобальні проблеми людства й перспективи техногенної цивілізації.
90. Історичні типи взаємовідносин людини і суспільства. Соціальне буття людини як єдність індивідуального і суспільного буття.
91. Форми буття людини: індивід, особистість, індивідуальність. Особистість як продукт соціального середовища й індивідуального вибору.
92. Світ цінностей, спосіб його буття, рівні та структура. Основи аксіології як науки про цінності.
93. Предмет філософії історії та її основні напрями. Структура й функції філософії історії.
94. Проблема сенсу історії у філософській думці до середини XIX ст.
95. Формацийний підхід до розуміння сутності й логіки історичного процесу:

переваги та недоліки.

96. Цивілізаційний підхід до розуміння сутності й логіки історичного процесу (М.Данилевський, О.Шпенглер, А.Тойнбі).

97. Суб'єкти історії. Закони і рушійні сили історії. Проблема єдності та багатоманітності всесвітньої історії.

98. Людина як суб'єкт історичного процесу. Об'єктивне і суб'єктивне в соціально-історичному процесі. Стихійне і свідоме в історії.

99. Проблеми сенсу та спрямованості історії. Основні концепції прогресу та регресу. Критерії прогресу. Постановка питання про "кінець історії" у новітній філософії.

100. Гуманізм як міра духовних і ціннісних критеріїв історичного прогресу. Криза гуманізму в умовах постіндустріального суспільства.

Затверджено на засіданні кафедри філософії «14» грудня 2023 р., протокол № 6.

Завідувач кафедри філософії

Олег Данильян